

ГОДИШНИК НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ
АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ В СУ
КАТЕДРА СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Том 5, 2008-2009

**РЕГУЛАТОР В РЕГУЛАТОРА ИЛИ ЗА ПРОТЕСТА НА
СЛУЖИТЕЛИТЕ В СИСТЕМАТА НА МИНИСТЕРСТВО
НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ**

ХИТА АЛЕКСАНДРОВА

Курсова работа по дисциплината "Социология на социалното регулиране"

Ръководител: ас. Петя Лазарова

„Понякога тази форма на властта се упражнява от държавния апарат или поне от обществен институт като полицията. (Да не забравяме, че тя бе създадена през XVIII в. не само за да бъде блюстител на реда и закона и да подпомага управите в борбата им срещу нарушителите, а и за да осигурява функционирането на градовете, да бди над хигиената и здравето, както и над всички сметени за необходими критерии за развитието на промишлеността и търговията.)”¹ . В България Министерство на вътрешните работи (МВР) има функцията да поддържа вътрешния ред.

На 13 декември 2008г. в градинката на църквата "Свети Седмочисленици" група служители на реда се събират мълчаливо, за да "изпуснат по цигара". С този си акт на действие те изразяват своето недоволство от заплащането и условията, в които работят. Седмица по-късно те отново се събират на същото място, за да изпият заедно "по една студена вода".

В настоящата курсова работа тезата ми е, че ситуацията, в която се оказват полевите служители на МВР има двойствен характер. От една страна, те са санкциониращ орган и съответно вид регулатор на обществото, но от друга - те са регулирани от държавния апарат, въплътен в министерството, под чиято управа са.

С реализирането на няколко протестни събирания, в структурат на МВР се забелязва разслояване, което обаче не е чисто йерархично. Напротив, линията на делене може да бъде направена по посока администрация – полеви полицаи. Под полеви полицаи разбирам тези служители на МВР, които са работещи „на терен”, които имат пряк контакт с граждани. Тогава администрация ще наричам служителите, които работят във и за системата и останалите служители на Министерство на вътрешните работи. Конфликтът е вътре в системата, срещу формата на властовия механизъм, които едните упражняват индиректно върху другите. За полевите полицаи проблематичността се изразява във факта, че те всекидневно работят с граждани – тяхната функция е да осигуряват сигурността на тези граждани, но едновременно с това правата им се простират в определени граници. Те не са срещу конкретни личности представители на самата администрация, а срещу администрацията като цялостен образ и действителността, която тя им налага. По Фуко основната цел на противопоставянията, които са битка против авторитарността, е “не срещу една или друга институция на властта, класа или елит, а да се противопоставят на една

---

¹ Фуко, М. „Генеалогия на модерността”, 1992. „Властта”; стр. 70 - проблемът за субекта и властта, пастирска и дисциплинарна власт, управление и свобода

своеобразна техника, форма на властта.”² . Протестираат служители на всички дирекции -"Пожарна безопасност и спасяване", „Противодействие на престъпността, опазване на обществения ред и превенция”, „Гранична полиция” без значение от категорията, която имат в системата на МВР.³

Друг аспект на казуса, в който протестиращите се оказват в ситуация на регулация от страна на държавния апарат, е синдикалната система. Органът, който би трябвало да регулира отношенията между работодател и работници (служители) в една голяма по своята численост институция, е именно синдикатът. В МВР има три такива – Национален полицейски синдикат (НПС), Национален синдикат “Огнеборец” и Синдикат на гражданската администрация (СГА) в МВР. Всички структури на МВР – полиция, пожарна отбрана, гранична полиция, жандармерия, академията и институтите на МВР имат синдикални организации към СГА, „който е член на Федерацията на независимите синдикати от държавното управление и организации (ФНСДУО), а чрез нея и на КНСБ”⁴. Синдикатът с най-много членове и имащ най-сериозна представителност(като член на [Европейския съвет на полицейските синдикати](#)) е Национален полицейски синдикат. Той е и органът, който понася най-голяма критика от страна на организиралите се недоволстващи. Според тях той не защитава интересите им и съответно те не го признават за легитимен. От своя страна министърът на вътрешните работи като най- висш орган на управление, принуждава протестиращите да създадат нов такъв, използвайки аргумента, че без синдикат те нямат представителство, чрез което да внесат исканията си. Попадащ в така дефинираната по- горе от мен администрация, министърът възпроизвежда властови механизъм, чрез който ги регулира дори в протеста им. Съответно при неспазването му, те ще бъдат санкционирани. В отговор на това изискване се създава контактна група. Организира се среща в Габрово, където се избират тези членове и на която исканията на полицейските служители се свежда до 6 точки. Едва тогава започват преговори между министерството и контактната група, която в последствие трябва да се регистрира като нов синдикат и да из земе функциите на НПС.

---

² Фуко, М. „Генеалогия на модерността”, 1992. „Властта”; стр. 67 - проблемът за субекта и властта, пастирска и дисциплинарна власт, управление и свобода

³ За повече информация, моля погледнете:

<http://police.ba4ka.com/viewtopic.php?f=2&t=344&sid=5d4227b7dce16740ecd091c5f06ec639>

⁴ Използвана информация от:

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2005/08/word/bg0508201fbg.doc>

В шестте точки приети на събранието в Габрово, исканията на протестиращите служители са в три насоки: промяна в Закона за Министерство на вътрешните работи (ЗМВР), даваща им повече права, промяна в условията на работа и промяна в заплащането. Първото предполага слабости в нормативната уредба, чрез отстраняването, на които настоящето статукво на полевите служители би се променило. И по – конкретно - точка 2 от внесените искания в МВР към дата 17.01.2009г. гласи: „Незабавни промени в НК, предвиждащи по-тежки наказания и свеждащи до минимум възможността за освобождаване от наказателна отговорност и замяна на ефективната присъда с по-лека /условна, пробация/ за лице, извършило нападение срещу служител на МВР при или по повод изпълнение на служебните му задължения. Инкриминиране на съпротивата при арест и неизпълнение на полицейско разпореждане. Но формулирано по този начин, искането за промяна сигнализира, че социалния баланс е нарушен в съответната социална конюнктура. На терен имаме увеличаване на посегателства върху полеви служители на реда като следствие от ниската степен на наказуемост. Освен това повишаване на ефективността се предвижда и през бързина на осъществяване на санкцията. „С помощта на правния регулатор може да се създава нова социална среда”⁵, в която и ролята на служителя на реда би имала по-висок статус и би вдъхвала повече респект. Това е и движещия мотив иницирал желанието за промени в наказателния кодекс.

Втората линия, по която се търси промяна в статуквото е свързана с условията на работа. Недоволството е насочено към управляващите – тоест има и политически аспект, но идеята не е да се политизира спрямо конкретни партии, както реално се случва. Само ще вмъкна, че протестът не се организира тайно, а напротив – във вътрешен за системата на МВР форум, което означава, че всички служители на МВР, имащи достъп до интернет са запознати. В един от сутрешните блокове на националните телевизии, формалния лидер на ГЕРБ Цветан Цветанов предизвиква медиен шум по темата, оповестявайки за груповото пушене. В следствие се заформя медиен диалог между него и министърът на вътрешните работи. Започват изявления на всякакви политики.

„Отъждествяването на политическата публичност с литературната, както и в самото обществено мнение, в което интересът на класата, чрез посредничеството на публичните размишления, може да придобие привидността на всеобщност – при

---

⁵ Димитров, Г., Христов, И., Стоянов, Ст. „Законът е врата у равно поле”, Годишник на СУ, т. 94, 2003 г.

отъждествяването на господството с неговото разтваряне в чист разум.”⁶ Това е и основния страничен ефект, който се получава на базата на предстоящите протестни действия. На второто събиране в градинката на църквата „Свети Седмочисленици” част от полицаите оставят кубинките си, показвайки с това не просто липсата на субсидии, но и проблематизирайки усвояването им. Но освен с униформите, служителите не са доволни и от цялостната база, с която работят – в това се число се включват автомобилите, с които се придвижват, поделенията, в които работят и техниката, с която разполагат в тези поделения. Искането им е формулирано по следния начин: ”3. Подобряване на материално-техническото и финансово-ресурсното обезпечаване на дейността на служителите от МВР в съответствие с функционалните им задължения в срок до 4 месеца. Министърът на вътрешните работи да предостави конкретна и публично оповестена програма за предстоящите действия в тези направления на дейност в срок до 1 месец.” Така формулирано, искането изразява недоверие към администрацията, идеята е да се използва общественото мнение като регулатор.

Третата насока, в която са исканията им е обвързана с личния им интерес – повишаване на работните заплати (точка 4), по-добро заплащане на извънредния труд (точка 5), увеличаване на средствата за вещеве доволство- включително и храна (точка 6). Обосновката за тези увеличения е, че това би повишило статуса им и би намалило корупционните практики. По Г. Димитров само повишаването на заплатите не би променило настоящето статукво, тъй като социума няма да се промени. Общественото мнение обаче се изгражда основно по тази ос - имат ли основание протестиращите да искат увеличение на заплатите или не. За формиране на общественото мнение основен принос имат медиите.

Ролята на медиите в този казус може да бъде обект на отделна курсова работа. За целите на настоящата ще спомена само, че темата за протеста беше отразена по един специфичен начин. За самият акт на действие се спомена съвсем бегло. Гледната точка на протестиращите бе разгледана през различните мнения, но никое от тези мнения не беше на някой от протестиращите. Те мълчаха, тъй като законово нямат право да протестират и освен това са подписали декларации, че нямат право да правят изявления пред медиите без предупреждението и съгласието на говорителя на пресцентъра на МВР. Контактната група, излъчена от тях и все още нерегистрирана като синдикат,

---

⁶ Хабермас, Ю. „Структурни изменения на публичността”, издателство на СУ „Кл. Охридски”, 1995 г., гл. 3-та, „Политически функции на публичността”, стр. 123-163

също няма право на изявления (отново се натъкваме на фигурата на държавата – регулатор). Така образите, които се изградиха в медийното пространство може да бъдат обобщени в два вида: крайно позитивни и крайно негативни. Поставяна в различни контексти, една и съща новина предизвиква различни реакции (по Еко)⁷. В този конкретен случай трябва да се направи още едно разделение – от една страна имаме телевизии, вестници и радио, а от друга – виртуалното пространство и най-вече форумите, в които се организира протеста. Тъй като, както вече споменах, служителите на реда нямат право на медийни изяви, то организирането на мълчаливото пушене на цигари и пиене на вода пред МВР се случва през вътрешен за системата форум, както и през още няколко общодостъпни такива. „Форумът по абсолютна случайност се оказва първата трибуна за свободно изразяване на мнения на служители на МВР, както и за такива на цивилни граждани. Това доведе до ново ниво на комуникацията в йерархията в министерството, а и в комуникацията между хората и служителите. Форумът е полезен, полезен за системата на МВР и за всички останали, това е повече от очевидно.”⁸ За служителите, които нямат достъп до тези форуми, се раздават листовки (например с исканията, които в последствие са внесени), както и се обсъждат позитивите и негативите от участието в един такъв протест, свързано най-вече с действията, които администрацията би предприела. Информацията, която стига до гражданите през масовите източници като телевизия, вестници и радио, е интерпретация на пишещото се в тези форуми. Сугестия се постига и в зависимост от личностите, които се интервюират – най-често това са министърът на вътрешните работи Михаил Миков, президентът на НПС Емил Рашев, чийто синдикат протестиращите считат за нелегитимен и чийто президент постоянно прави изявления за и против техните действия. Също така множество други политици правят изказвания по темата с цел изместване фокуса на проблема и политизирането му. Най-силно въздействие за изграждането на негативен образ имаше протеста на студенти, зърнопроизводители и еколози, в който се стигна до сблъсъци между гражданите и охраняващите мероприятията полицаи. „Това са „непосредствени” воители, и то по две причини. Първо, защото хората критикуват инстанциите на властта, които са най-близо до тях и упражняват непосредствено действие над отделния индивид.”⁹ Но едновременно с това съществува и един позитивен образ, който разглежда

---

⁷ Еко, У. „Пет морални есета”, ИК „Лик”, 1999 г., „За печата”. стр. 41-65.

⁸ Мнение във форума, свързано с цензурата: <http://policebg.free.bg/cgi-php/phpbb2/viewtopic.php?t=820>

⁹ Фуко, М. „Генеалогия на модерността”, 1992. „Властта”; стр. 66

протестиращите като обикновени граждани, а не като служители на реда, които имат предимно задължения към обществото. Именно наличието на тези два контраста потвърждава двойствеността на ситуацията, в която се намират органите на реда – като регулатор на обществото, но и като част от това общество и попадащи под регулацията на държавата.

Оттук възниква и често задавания въпрос : След като полицаите охраняват при протестните действия на гражданите, то тогава кой ще охранява тях. Отговорът, който протестиращите дават е, че те самите ще охраняват себе си. Механизмът на самопринуда и самоконтрол (по Елиас)¹⁰ е ярко илюстриран. Имаме силна, централизирана институция – МВР и по закон неговите служители нямат право на официални протестни или стачни действия, тъй като това би означавало дестабилизиране на цялата държава. Затова и формата на недоволство, макар през цялото време обявявана за протест (както и от мен, понеже считам, че по своята същност това е протестно действие, на което му е придадена законова форма), носи публичния характер на събиране на група хора, пушещи заедно цигара или пиещи вода. Но освен самоконтрол, можем да говорим и за дисциплината (по Фуко)¹¹ на полевите полицаи като инфрарегулатор - нямаме регулация по законов ред, а по държание, поведение и реч, което обаче е възпитано в особени дисциплинарни пространства. Защото казармата, армията, училището и болницата може да имат еднаква схема за дисциплиниране, но социалния статус, които осигуряват на индивидите след това определя и различното им поведение.

Казусът запазва своята актуалност, тъй като все още няма постигната договорка между недоволстващите регулиращи и управляващите ги. Водят се преговори по внесените искания, но от постигнатите до момента резултати, по форумите се заговаря за последващи протести. „Не става дума да се подценява важноста на институциите за функционирането на отношенията на властта. А да се посочи, че институциите трябва да се анализират чрез отношенията на властта, а не обратното и че отправната точка, дори когато те са вплътени и изкристализирали в институциите, е извън тях.“¹²

---

¹⁰ [Елиас, Н. „Относно процеса на цивилизация. Социогенетични и психогенетични изследвания“, т. 2, ИК „Атика“, „Общественият натиск към самопринуда“, стр. 236-252](#)

¹¹ [Фуко, М. „Надзор и наказание“, издателство на СУ „Кл. Охридски“, 1998 г. „Средствата за добрата дресировка“, стр. 179-204.](#)

¹² Фуко, М. „Генеалогия на модерността“, 1992. „Властта“; стр. 70 - проблемът за субекта и властта, пастирска и дисциплинарна власт, управление и свобода.

Използвана литература:

Фуко, М. „Генеалогия на модерността“, 1992. „Властта“;

Елиас, Н. „Относно процеса на цивилизация. Социогенетични и психогенетични изследвания“, т. 2, ИК „Атика“, „Общественият натиск към самопринуда“;

Димитров, Г., Христов, И., Стоянов, Ст. „Законът е врата у равно поле“, Годишник на СУ, т. 94, 2003 г.

Еко, У. „Пет морални есета“, ИК „Лик“, 1999 г., „За печата“;

Фуко, М. „Надзор и наказание“, издателство на СУ „Кл. Охридски“, 1998 г.;

Хабермас, Ю. „Структурни изменения на публичността“, издателство на СУ „Кл. Охридски“, 1995 г.;

Използвани интернет сайтове към дата 11.02.2009г.:

<http://policebg.free.bg/>

<http://police.ba4ka.com/>

http://www.mvr.bg/Sites/other_sites.htm

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2005/08/word/bg0508201fbg.doc>

<http://www.netinfo.bg/>

<http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2009/>

<http://www.dnes.bg/>

http://www.bnt.bg/bg/news/view/1420/polica_i_se_gotvjat_za_protest

<http://www.btv.bg/search.pcgi>

<http://www.express.bg/story/29085>

<http://www.de-zorata.de/forum/index.php/topic,765.0.html>